

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinn.förbund.

Valnummer

N:r 9. September.

1922.

Pris 25 öre.

Michelangelo: LIBYA.

*Rösträtt till lands-
tingsvalen äga kvinnor-
na såväl som männen
vid fyllda 27 år.*

*Känn ditt ansvar som
medborgarinna och gör
din plikt vid lands-
tingsvalen!*

*Agitera för mass-
uppåd till valen!
Rösta med Soc.-dem.
Arbetarepartiet!*

Ett ord till kvinnorna inför landstingsvalen!

Mycket få av oss inom arbetareklassen skonas i vårt enskilda liv, då reaktionen vinner terräng. Lagar och reformer till det arbetande folkets fromma bliva ej genomförda, utan i stället sådana, som göra vårt arbete tyngre och de ekonomiska svårigheterna större. För närvarande är jordmånen väl uppluckrad för reaktionär sådd, vars skörd kan bliva ödesdiger för de små hemmen. Hårda politiska strider stunda, där kapitalet kommer att hänsynslöst kämpa om makten med det arbetande folket. Vakenhet och ett väl tillvaratagande av våra lagliga medel är av nöden. Valrätten, som tillkommer varje man och varje kvinna, är det starkaste vi nu kunna bruka och det värdefullaste vi äga i denna kamp.

Med valsedeln i vår hand kunna vi slå tillbaka reaktionen och avvärja många svårigheter, skydda vunna positioner och framskapa möjligheter till nödvändiga reformers genomförande.

Valen i september till landstingen äro av utomordentligt stor betydelse i detta avseende för hela det arbetande folket i vårt land. Utom den rätt landstingen äga att besluta i en hel del sociala och ekonomiska frågor för länens vidkommande, hava de även betydelse som den part, till vilken många sociala lagstiftningsfrågor hänskjutas för yttrande.

Sin stora politiska betydelse äga de dock i *rätten att välja ledamöter till första kammaren*, och det kan gott sägas att första kammarens sammansättning beror på utgången av landstingsvalen.

Inför detta och med tanke på för arbetareklassen så utomordentligt viktiga frågor som *8-timmarsdagen* och *arbetslöshetsförsäkringsfrågan* måste vi, det arbetande folkets kvinnor, utnyttja vår valrätt till det yttersta för att få ett starkare socialdemokratiskt inslag i första kammaren.

En annan fråga, inför vilken kvinnorna inom arbetareklassen måste ha sinnena öppna såsom den part, som kanske fått den största delen av uppfostrargärningen på sin lott inom arbetarehemmen, är frågan om *kravet på folkskolans omdaning till bottenskola*. Här veta vi att starka reaktionära krafter redan äro i rörelse för att förhindra denna stora frågas lösning. Detta måste vi kvinnor vara medhjälpare till att slå tillbaka.

En strid för de små hemmens bestånd är det som kommer att utkämpas vid dessa val. Arbetarehustrur, Ni som under dessa tunga arbetslöshetsår fått kämpa med allehanda försakelser, oro och förtvivlan för dagens brödbekymmer, ha Ni klart för Eder detta?

Kom ihåg, att det var första kammaren som fällde hyresstegringslagen. Den lag, som varit småfolkets skydd mot grovt hyresocker och vräkningar.

Arbetareklassens kvinnor! Tänk på att med den rätt, som valsedeln ger, kan ni hjälpa till att få fram bättre förhållanden om ni röstar med socialdemokratiska arbetarepartiet. Sitt då ej hemma valdagen, utan gå och rösta. Uppmana även alla andra kvinnor i samma ställning därtill. Det är alldeles oförlåtligt att vid detta tillfälle försumma utföra röstplikten. Slås socialdemokratien tillbaka och reaktionen kommer till makten, så stunda ännu svårare år för de arbetslösa skarorna.

Men icke endast industriarbetareklassen är beroende av de politiska förhållandena. Den *jordbruksarbetande klassens* män, kvinnor och barn äro det i lika hög grad, vilket de dock icke alltid förstått. För den ekonomiskt svaga jordbrukaren och egendomslösa lantarbetaren äro följande års riksdagar av vikt. För dem betydelsefulla jordfrågor komma då helt säkert upp till behandling och fordra att bevakas av arbetareklassens representanter.

Lantarbetets kvinnor! Fram för att rösta! För Eder egen och för Edra familjers skull. *Rösta med socialdemokratien*; mot oväld.

Ett betydelsefullt arbete föreligger under närmaste tiden och vilja vi här påpeka några av de frågor, som komma att behandlas, såsom:

Arbetslöshetsförsäkringsfrågan, Åttatimmarslagen, Folkskolan som bottenskola, Barnavårdslagstiftningen, Militärfrågan, Förbudsspörsmålet, Jordfrågor och Den industriella demokratien.

Heta strider komma att stå om dem alla. Skola de lösas i bästa riktning för det arbetande folket, så fordras en radikaliserings av första kammaren och den är beroende på utgången av landstingsvalen.

Arbetets kvinnor! Låt ej missmodet, tröttheten eller ligkiltigheten behärska Edert sinne, så att reaktionen kommer till makten, utan fram till valurnorna och rösta för framstegsarbetet, för bevakandet av småfolkets intressen.

Kvinnor! Gå till landstingsvalen med

Socialdemokratiska Arbetarepartiet.

Sverges Soc.-dem. Kvinnoförbund.

Änkor och deras barn.

Av Frigga Carlberg.

Överallt i världen klagas över slöseriet, hittills ouppnått i mänsklighetens historia, med naturprodukter — timmer, kol och vattenkraft t. ex. — och hur vi leva på kapital i stället för inkomst, utan hänsyn till våra efterkommande.

Lika syndigt är slöseriet med människokapitalet. Det var, om jag ej missminner mig, mr Roosevelt som först utslungade ordet "rassjälv mord" i protest mot uppblandning och urartning av den amerikanska folkstocken. Hans yrkande på "konservering av naturliga resurser" har ännu ej trängt in i samhällsmedvetandet.

Det har i en föregående artikel talats om faderlösa barns ställning utom äktenskapet, men faderlösa barns ställning inom äktenskapet är, enligt sed och tradition, ej bättre. — Det går en tendens genom tiden, uttryckt i talesättet: "ett barn har rätt till sin mor". Stundom hör man även, ehuru mera sällan, den satsen uttalas, att "en mor har rätt till sitt barn".

Men det är egentligen på tal om ogifta mödrar. —

Hur ställer sig principen ifråga om barn till änkor? D. v. s. fattiga änkor som måste själva försörja sig och sina.

En typisk bild ur livet kan måhända bäst klargöra tillvägagångssättet, då samhället utsträcker sin skyddande hand i ett sådant fall.

Familjefadern blev arbetslös genom storstrejken 1909 och flyttade med hustru och två barn till sin hembygd, där han, som var känd och aktad för ordning och skötsamhet, erhöll anställning som skolvaktmästare med en lön av 60 kr. i månaden, jämte fri bostad, bränsle och ljus. Hustrun erhöll för skurning av lokalen 15 kr. i månaden. Barnantalet växte och då mannen dog 1918 funnos sex små faderlösa i det fattiga hemmet, det yngsta ej ännu fyllda två år. Hustrun var en arbetsam och duglig kvinna, en god och kärleksfull mor, men dessa egenskaper voro inte nog räntebärande för att försörja sex barn. Det blev naturligtvis vederbörande fattigvård som måste taga hand om dem.

Hur skedde nu detta? Tillämpades principen: "Rädda modern åt barnet?"

Herm. Neujd: POTATISPLOCKERSKAN.

Den fattigvårdskommun som hade att sörja för familjen gjorde som alla andra kommuner skulle ha gjort i liknande fall: Barnen, även den lilla 2-åringen, utackorderades på landet hos främmande människor och modern flyttade tillbaka till Göteborg, där hon underhåller sig med sömnad. Allt hon kan spara av arbetsförtjänsten använder hon till resor för att besöka barnen och hjälpa dem med kläder. — Det är enda sambandet hon har med barnen hon fött till världen, vilkas medelpunkt hon en gång varit, vilkas första stapplande steg hon lett, vilkas tårar hon avtorkat och vilkas leenden hon lockat fram — nu stå de där främmande inför henne. Hur tro ni, som själva äro mödrar, att detta känns för en mor?

Metoden — som icke uppfunnits av kvinnor, vilket är dess enda ursäkt — kunde vara på sin plats, där moderns karaktär och levnadssätt gjorde henne olämplig som uppfostrare; men där hon gjort sig känd som en god, redbar och arbetsam kvinna och mor bör hon få behålla sina barn och tillerkännas det samlade understöd barnen betinga på annat håll. Även om det skulle behöva höjas, vore det kanske en god penningplacering. På sina håll tillämpas principen: mindre bidrag åt barnet där modern själv vårdar det än till fosterföräldrarna. Det räknas med moderskärleken som handelsvara vid uppgörelsen. Tänkte man på barnets bästa — vilket ju borde vara första synpunkten — så borde väl för-

delen för detta att få växa upp hos sin egen mor, få hennes ömhet och vård och förståndiga fostran vara värd några kronor ur fattigkassan.

I tusen och åter tusentals år har moderskärleken, ha hem- och familjeliv prisats och besjungits på prosa och dikt som de största moraliska värden livet har att bjuda. Och ändå — när en kvinna mister sin man, är nedtyngd av sorg och bekymmer, så tar samhället barnflocken, hennes sista återstående tröst, ifrån henne och skingrar hemmet — det är fattigdomen som bestraffas — ensamma mödrars fattigdom.

I skolorna hållas djurskyddsföredrag för barnen och de förmanas att icke plundra fågelbon — det kallas med rätta obarmhärtigt och grymt — hur skulle det vara att tillämpa samma uppfattning ifråga om människobarn i behov av modersvård. — Fosterföräldrarna kunna naturligtvis vara goda och präktiga människor — att många äro det vet jag, men det hindrar icke att plundring av fågelbon är grymt och hjärtlöst, att äggen kunna utkläckas av andra fåglar. Har ni sett en fågel-mamma i förtvivlan flaxa kring sitt tomma bo?

Den mor här omtalats, yttrade, då hon i somras bereddes tillfälle vara med en av sina gossar på landet: "Det är nästan värre, när jag är och syr någonstans, där det finns barn — då skriker det i mig efter mina, och de nätterna är det inte lätt få en blund i ögonen". (Ur Kvinnornas Tidning.)

Behörighetslagen och första kammaren.

Av Eva Wigforss.

Då den s. k. behörighetslagen (lagen om kvinnas behörighet att inneha stats-tjänst och annat allmänt uppdrag) togs upp till behandling i riksdagen i våras, väntade man sig knappast, att den skulle möta något allvarligare motstånd från annat än utpräglad antifeministiskt högerhåll. Och att förslaget skulle kunna helt och hållet stjälpas hade man så mycket mindre anledning befara, som utskottets majoritet gick på antagande, visserligen med uppskjutande av lagens ikraftträdande tills löne- och pensionsfrågan för kvinnor i statstjänst blivit reglerad, men i alla fall utan förändring i övrigt vare sig av principen om likställighet eller av de olika undantagen härifrån. Ännu mer förvånande är att under det andra kammaren följde utskottsmajoriteten, d. v. s. antog det kungliga förslaget med uppskjutande av dess ikraftträdande, avtog första kammaren med 3 rösters majoritet själva principen om, att kvinnor i fråga om behörighet att inneha statstjänst skola vara likställda med män. Att det såväl i kammaren som i utskottet fanns starka betänkligheter mot att släppa fram kvinnor till vissa statstjänster, särskilt domare-tjänsten, kan ju knappast förvåna någon, men att man efter att förra året ha borttagit grundlagshindren för denna likställighet nu på nytt söker komma undan en klart uttalad princip om kvinnors likställighet är ganska överraskande. Nog tolkade kvinnorna i fjol sin vinst på samma sätt som justitieministern i sitt anförande i riksdagen nu, när dessa "grunder" för kvinnors utnämning och befordran debatterades. "Tydligt och klart framgick av det då (i fjol) framlagda kungl. förslagets motivering och av hela den diskussion, som förekom i riksdagen, att man med beslutet avsåg att giva frågan en lösning på en bredare basis än förut varit på tal, nämligen på grundvalen av principiell likställighet mellan man och kvinna i fråga om behörighet att innehåva statstjänst." Så öppnar man ena året vägen till det stängda paradiset och säger till kvinnorna: "Var så god och tag för er statsrådstaburetter, riksdagsplatser, fullmaktstjänster av alla slag. Tag bara vad som behagas. Nu ska vi bara först ha en liten lag om, i vilken ordning allt ska ske." Och så nästa år har man ångrat sin frikostighet och smäller igen den öppnade porten.

"Inte vill vi veta av er därinne. Det var ju aldrig vår mening." Man får väl hoppas att det i alla fall var en tillfällighet att lagen föll. Kanske

bidrog utskottsmajoritetens rädsla för att om kungl. maj:ts förslag bifölles och trädde i kraft 1923, någonting så förfärligt skulle kunna inträffa som att en kvinnlig befattningshavare under något år antingen komme att sitta med en lön, som vore avsedd för en manlig, eller staten göra en besparing av skillnaden mellan dessa löner. Detta framhålls åtminstone av utskottets majoritet som deras skäl till att yrka, att lagen ej skulle träda i kraft omedelbart och den psykologiska verkan härav förmodligen varit, att en del tveksamma ansett det då värdelöst att ha en lag, som "hängde i luften" och kanske bara bleve till hinder vid bestämmandet av löner och pensioner. Och så röstade man för högerreservanternas rena avslag, och de kvinnor som vänta sig de vidgade befordrings- och utkomstmöjligheter det allmänna rättsmedvetandet länge tillerkänt dem, få vänta ännu en tid.

Att farhågorna för att kvinnorna inte skulle kunna fylla de poster de erhöllo verkligen också på många håll varit ärliga och bidragit till utgången förstår man av den misstro särskilt mot kvinnans förmåga som domare, som kom fram från olika håll i första kammaren fastän frågan om de tjänster som skulle undantagas ej blev aktuell där, då hela förslaget föll. Man hade i den kungl. propositionen 8 slags tjänster undantagna, till vilka högerreservanterna i utskottet lade en nionde, "domartjänster, för vilkas beklädande erfordras lagkunskap, samt sådana tjänster, med vilka chefsbefattningar äro förenade". Hr C. G. Ekman ville utom de 8 undantaga "domartjänster, med vilka är förenad skyldighet att föra ordet i underrätt". D. v. s. praktiskt taget alla domartjänster eftersom det är ett villkor för så gott som alla högre juridiska ämbeten att ha suttit ting. Dessutom har man därmed stängt vägen till en mängd högre administrativa poster, för vilka också kräves domareförordnande. Alltså är inte skillnaden stor i den punkten mellan de båda reservationerna och har meningen varit att göra lagen i stor utsträckning illusorisk, har man slagit ner på den riktiga punkten. Nu är detta naturligtvis inte meningen, utan man har velat taga hänsyn till att "den jordbrukande befolkningen och vissa andra befolkningslager i städerna" skulle finna det olämpligt med en kvinnlig domare och vidare har man i omtanke om kvinnans oskuld velat hindra henne att sitta i domaresätet och höra stygga ting, och nöjt sig med

att låta henne sitta på nämndemansbänken. Skulle det behövas ännu ytterligare skäl att bevisa att de högre domareämbetena inte lämpa sig för kvinnor, finner man sådana t. ex. i ett utlåtande av en av de allra högsta juridiskt bildade ämbetsmännen, som i statsnyttans intresse faller hårda ord och kvinnans psykiska underlägsenhet och vissa sidor i den kvinnliga karaktären, hennes beroende av tillfälliga och oberäkneliga impulser från känslolivets område etc. För den som möjligen skulle hysa någon tvekan om, att dessa egenskaper äro speciellt kvinnliga, hänvisas till ett infortrat utlåtande från ett hundratal ämbetsverk och institutioner om kvinnans lämplighet för statstjänst, ett dokument som eftervärlden nog kommer att få nöje av. Vilken föreställning skall för övrigt bara nästa generation få om oss, när de läsa dessa 8 övriga undantagna slagen av statstjänster. Militärtjänster, tjänster som fångvaktare vid fängelser för manliga fångar, gymnastiklärartjänster vid manliga seminarier o. dyl., se där de fält där vår samtid med lagens hjälp får värja sig mot kvinnoinvasionen. Man får ge fr. Hesselgren och hr Lindhagen rätt när de anse detta kunna med fördel ha överlämnats åt ett naturligt urvals smidigare och enklare anpassningsförmåga.

Men fast vi nu inte äro så stridbara som vissa första kammarledamöter tycks tro, så ha de i alla fall sört för att vi nu på nytt måste ut och slåss för vad vi redan en gång trott vara vår erkända rätt. När hr Lindhagen efter utgången av denna fråga bebadade en ny motion om avskaffande av första kammaren såsom fördärvlig till sin förra om dess avskaffande såsom obehövlighet, förstå vi honom så väl. Men vi behöva inte nöja oss med att motionera. Den hänvisning riksdagskvinnorna i båda kamrarna gävo till höstens landstingsval som kvinnornas sätt att påverka en ovänlig första kammare kommer helt säkert att bära frukt.

Uppropet "Ett ord till kvinnorna inför landstingsvalen" erhålles gratis från förbundet.

De som ännu ej insänt rekvisition torde göra det omedelbart.

Rekvirera även flera exemplar av detta nummer till spridning bland väljarna. Det rikhaltiga innehållet är ägnat att verka missionerande för vår rörelse.

Folkskolan som bottenskola.

Av C. Thorborg.

I.

I dessa dagar, då allmänhetens intresse i avsevärd grad upptages av skolkommissionens utlåtande, eller rättare tidningarnas ställningstagande härtill, kunde det ju för dem, som känna rysningar och kväljningar vid tanken på utsikten att "hovmarskalkens och gatsoparens" barn skulle undervisas i samma skola, äga ett visst intresse att ta del av, att denna sociala fråga redan ordnats på ett särdeles tillfredsställande sätt i åtskilliga samhällen i vårt land.

Ett sådant samhälle, om vilket här skall berättas, är Åtvidaberg.

Åtvidaberg är ett typiskt arbetarsamhälle och i sitt nuvarande skick av ungt datum. 1902 blev det municipalsamhälle och har f. n. något mer än 3,000 invånare. Skaparen av samhället är baron Theodor Adelswärd. Såsom innehavare av baroniet Adelswärd med dess milsvida barr- och ekskogar har han grundat "Åtvidabergs förenade industrier" för att förädla fideikommissets egna skogsprodukter, genom upplåtelsen av tomter till egna hembyggare, d. v. s. arbetarna på förenade industrierna, och genom kontroll över att dessa egna hem uppfördes i en värdig stil har han över sig skapat ett monument "varaktigare än koppar".

Men under det samhället i yttre avseende gick emot en glansperiod, var det illa ställt med skolväsendet. Ännu fyra år efter det Åtvidaberg blivit municipalsamhälle, var folkskolan halvtidsläsande. När så den gamla skolan inte ens räckte till för varannandagsläsning, blev man nödsakad att bygga, och heltidsläsningen infördes. Men skolan stod det oaktat på en sorgligt låg social nivå. Det fanns inte en kusk, en förman eller en trädgårdsmästare, som ville låta sina barn gå i folkskolan. Privatundervisningen och en mycket sämre undervisning än den som bestods i folkskolan, florerade. Men vad gjorde det. Inte kunde väl handlanden, tjänstemännens, direktörernas, läkarnas m. fl. barn undervisas tillsammans med torpare, statares och fabriksarbetarnas barn? Bort det! Det var alldeles för simpelt.

Vilken ställning intog då härskaren till baroniet Adelswärd i denna fråga?

Svaret därpå kan lättast ges genom hänvisning till en motion, som väcktes av baron Adelswärd i andra kammaren 1908. Motionens nr är 102 och innehåller en hel del förnuftiga tankar. "Jag har", säger motionären bl. a., "fäst mig vid att, redan då barnen vid 7 å 8 års ålder börja sin skolgång, sker i själva verket, om jag så får uttrycka

mig, en sortering av de blivande medborgarna i två grupper — i överklass och underklass. Jag använder ogärna dessa benämningar, men i detta fall äro de verkligen mycket betecknande för förhållandet. Folkskolans elever utgöras nästan uteslutande av arbetares och den mindre bemedlade allmogens barn. Många, som i inkomster kommit över existensminimum, tyckas nästan betrakta det som en hederssak att icke sätta sina barn i folkskolan, ehuru undervisningen i de första grunderna i småskoleavdelningen är erkänt den allra bästa. Förefinnes någon möjlighet, och den finnes alltid i städerna och de större samhällena, sätts barnen hellre i privata småskolor, i samskolor o. d. för att eventuellt fortsätta i de allmänna läroverken. Ofta är det i grunden fåfänga, som är orsaken härtill. Det torde betraktas för föräldrarnas anseende mera hedrande, att barnen icke gå i folkskolan."

Jojo, motionären kände tydligen sina medmänniskor.

Vid flera tillfällen säger sig motionären ha frågat bättre ställda familjer, varför de ej låte sina barn gå i folkskolan och då fått till svar att deras barn kunde få dåliga vanor med avseende på renlighet och hyfsning, lära sig att tala ett fult språk o. s. v. "Men", invänder motionären, "vore det mera vanligt, att barnen från bättre lottade hem, med bättre uppfostran och finare seder, ginge i folkskolorna, borde det kunna verka i motsatt riktning, till förbättrande och höjande av de med avseende på hyfsning och goda seder lägre stående barnen. Säkert är, att kunde folkskolans så att säga sociala anseende höjas och bleve den använd av alla samhällsklasser, skulle intresset för densamma, för dess förbättrande och utveckling bliva vida större hos de burgna samhällsklasserna, vilkas intresse för den

samma nu nog alltför mycket inskränker sig till frågan om kostnaderna och dessas inverkan på debetsedeln."

Det är ord för dagen, det!

Men jag citerar vidare: — — — "för ett gott och ändamålsenligt undervisningsväsende, för en folkskola i detta ords vidsträcktaste och bästa mening kan icke nog mycket offras och äro inga anslagskrav för stora."

Vad säga östgötarna härom och deras nya folkskoleförbund?

Ett annat brottstycke ur motionen: "Finnes icke enigheten och den goda, sunda andan inom folket, gives icke det rätta underlaget av materiellt välstånd och andlig kultur, och besitter icke folkets massa en vederbörlig fysisk och andlig levnadsstandard, då fruktar jag, att miljonerna till försvarsväsendet förspillas, och att inga summor äro stora nog för att åstadkomma ett effektivt försvar."

Motionen utmynnar i en hemställan om skrivelse till kungl. maj:t, som skulle verkställa utredning och framkomma med förslag, att folkskolan komme att utgöra det första ledet i

(Forts. å sid. 10.)

Delaplaneli: MODERLIG UNDERVISNING.

Daumier: AGITATION.

Slut kedjan!

Av Martha Larsson.

Landet står i närvarande stund i röstningens tecken. Om några dagar går svenska folket att genom röstning visa sin vilja i förbudsfrågan. Då detta går i tryck ha vi lämnat bakom oss såväl den hetsiga agitationen för och emot förbudet som den 27 augusti. Vi stå inför den andra röstningen: valen till landstinget.

Dessa val äro för arbetarna och småfolket landet runt av den allra största betydelse. Det är för oss en tvingande nödvändighet att få till stånd en demokratisering av första kammaren, och som landstingen välja ledamöterna till denna förstå vi hur viktigt det är att inte försitta tillfället att bli så rikt representerade som möjligt. Första kammaren har alltför länge varit en härd för reaktionen, en hämsko på den allmänna utvecklingen, för att vi inte med alla krafter skulle arbeta på, att få den att fungera mera i överensstämmelse med våra, d. v. s. massornas krav.

Under ett par av de föregående valperioderna har det visat sig vissa tecken till en valtrötthet, som kulminerade i 1920 års valrörelse. Detta får under inga som helst förhållanden återupprepas, vi ha därtill allt för bitter erfarenhet av hur dyrt en sådan avslappning inom arbetarnas leder låter betala sig, och vi sågo hur man genast från reaktionärt håll begagnade sig av situationen för att med några få rösters majoritet ge-

nomdriva tullar och pålagor, som i huvudsak träffade de mindre bemedlade. Under det föregående årets valrörelse såg det verkligen ut som om man blivit vis av skadan, och vid andrakammarvalen mötte man upp i en utsträckning, som både bådade gott för framtiden och resulterade i en anmärkningsvärd framgång för arbetarpartiet.

Det var då kvinnorna första gången visade sig vid de politiska valurnorna. En leksak, påstod man från skeptiskt håll, när kvinnorna märka att de verkligen få rösta har det för dem icke längre nyhetens behag. Det är just ohållbarheten i detta påstående vi skola visa genom att åter möta upp vid valen, led vid led i en kolonn, som skall övertyga våra vedersakare om, att det för oss är mera än en lek och att arbetarkvinnornas vilja kan bli för reaktionen ett blodigt allvar, då de väl en gång kommit att inse sin makt.

Det är flera för oss livsviktiga frågor, som under den kommande riksdagsperioden vänta sitt avgörande. En av dem är *åttatimmarslagen*, vilken hittills endast varit provisorisk, men som nu kommer att stadfästas — eller slopas. Denna lag om åtta timmars arbetstid innebär icke enbart en lindring, i synnerhet för den industriarbetande befolkningen, utan är även ett socialpolitiskt framsteg av den största betydelse, därtill av in-

ternationell karaktär. Ett krav, som arbetarna över hela Europa framfört och demonstrerat för otaliga gånger, och som det nu nära sin fullbordan tillintetgjordes skulle innebära ett bakslag, vars följder vi i närvarande stund knappast kunna beräkna.

Men det är knappast den sträng man skall spela på för att påverka kvinnorna, arbetarkvinnorna. För dem är i allmänhet åttatimmarslagen lika överklig som *försvarsfrågan* och den *industriella demokratin*. Att detta rustningssvansinne, som antagit allt oerhördare proportioner och kostat så enorma värden att de knappast kunna beräknas, i själva verket icke blott betalats ur folkets kassor, utan även innebära en beständig krigsfara, ställer man sig likgiltig för. Kvinnorna klaga visserligen över de ökade skattebördorna, men de uraklåta att forska efter orsakerna därtill. Men då man till exempel påpekar, att för det lilla Sverges vidkommande kostade oss det militära väsendet 1918 i rund summa trehundra — säger 300 — miljoner kronor, förstå kvinnorna kanske varför vi blivit pålagda skatter, som vi, för att kunna betala, tvingats att driva försakelserna till sin spets. Det är denna militärbudget, som av våra representanter i riksdagen under nästkommande år skall pressas ned till det minsta möjliga.

Vidare ha vi frågan om *arbetslöshetsförsäkring*, en fråga, som snarast måste lösas, och *måste* lösas till arbetarnas förmån. Alla andra frågor kunna arbetarkvinnorna ställa sig likgiltiga inför, men arbetslösheten går det näppeligen att ignorera, därtill ha vi lidit allt för mycket av den under de gångna åren och ännu står den oss ansikte mot ansikte. Vi ha sett hur arbetarna, sedan arbetslösheten på allvar gjorde sitt insteg, trängts tillbaka från sina med mycken möda förut vunna positioner, och då de på grund av den på arbetsmarknaden rådande depressionen varit till det yttersta blottställda, ha de helt enkelt av de kapitalstarka arbetsköparna kastats åt sidan som vrakgods. Vi ha sett till vems fördel arbetslöshetskommissionen och ledningen för nödhjälpsarbetena fungerat, efter vilka principer man från reaktionärt håll arbetat, då det gällt att lindra nödläget bland de arbetslösa.

Hyreslagen, som i sig innebar ett stöd för de fattiga familjerna, föll tack vare reaktionens majoritet inom första kammaren. Detta för oss så ödesdigra tilltag hade kunnat förhindras om den socialdemokratiska fraktionen räknat endast ett par få röster mera. Detta raserade skydd mot hyresocker och godtycke från husvärdarnas sida *måste* under den kommande riksdagen repareras om vi icke under nu rådande bostadsbrist skola stå fullständigt prisgivna åt en hän-

synslöshet, som icke vet av några gränser.

Bland de speciella kvinnofrågorna, om man så vill kalla dem, därför att de genom barnen direkt beröra hemmen, stå i främsta rummet *skolreformerna* och *barnavårdslagstiftningen*. Båda dessa komma troligen att avgöras av den kommande riksdagen. Den förra är med förslaget om bottenskola ett gammalt socialt krav, som med varje år gör sig allt starkare påmint. Hittills har det ju visat sig att bildningen står i kapitalets och icke i begåvningens tjänst. Den senare, även den med social bakgrund, är en stark fordran om skydd åt samhällets oansvariga. För den frågan är det en oavvislig plikt av alla Sverges arbetarkvinnor att möta upp. Det är våra barn det gäller. Läget är på arbetsmarknaden för närvarande sådant, och kommer ännu länge att vara det, att ingen kan känna sig säker. Även om mina barns existens i dag kan förefalla tryggad, är det intet som hindrar att det ändock i morgon kan gälla just dem. Hur många arbetarhem ha vi inte under den senaste tiden sett skövlas och hur många arbetarbarn ha vi inte sett kastas ut i umbäranden, prispivna åt en säker undergång.

För vår egen skull måste vi således möta upp, bilda landet runt en kedja tillräckligt stark att kunna hålla även mot de kraftigaste påtryckningar. Den skall bära upp hela den svenska arbetarklassens fordringar på en förbättrad existens och brister den är det oss alla det gäller. Kom ihåg, att »ingen kedja är starkare än dess svagaste länk» och att reaktionens seger är ett nederlag för arbetarna. Det får icke finnas en enda svag länk i vår sammanslutning kring valen.

Martha Larsson.

I artikeln »Änkor och deras barn», som återfinnes å sid. 3, har Frigga Carlberg på ett utomordentligt sätt belyst änkor och deras barns ställning. Socdem. kvinnorna ha alltid velat verka för införandet av änkepension. I Morgonbris har flerfaldiga gånger införts artiklar härom med påpekanden hur Danmark löst denna sociala fråga. I förslaget till ny barnavårdslagstiftning, som i den närmaste tiden kommer upp på kamrarnas bord, finnes infört om rätt för änkor och deras barn att få underhåll. Detta förslag innebär en början till drägliga förhållanden för fattiga änkor. Må vi slå vakt om det samma. En möjlighet därtill finnes, i det att vi vid landstingsvalen rösta in kvinnor och män ur våra egna led.

Hans Frank: LANDSVÄGEN.

Inför landstingsvalen.

Av Sigrid Lundin.

42 procent män, 58 procent kvinnor.

Jag såg dessa siffror i en tidning här om dagen. De angåvo procenttalet röstberättigade män och kvinnor i Stockholm. Säkerligen äro proportionerna enahanda landet runt. Vi kvinnor äro överallt i majoritet. När vi alltså nu gå till valmötet och valurnor kunna vi göra det i den stolta förvisningen att vi äro värda att räkna med. Den tid är förbi, då vi gjorde vår fattiga insats i samhället genom att komma med vår enda lilla röst, som inte betydde det minsta mot fyrtiopundringens, såvida vi ej varit nog förtänksamma att bevärna oss med en finare fullmakt. Det stundar nu till landstingsval och vi ha redan gått till dessa val en gång under principen »en medborgare, en röst». Om jag minns rätt var kvinnornas deltagande ganska livligt, fyllt jämgott med männens och på sina ställen till och med bättre. Trots detta tycks det ej ingått i kvinnomedvetandet att vi nu verkligen betydta något. Ännu är den kvinnliga representationen ytterst fåtalig i riksdag, landsting och de kommunala myndigheterna. I riksdagens andra kammare stötar det socialdemokratiska partiet med hela två kvinnliga representanter, det frisinnade och högern, som i det längsta kämpade mot kvinnornas rösträtt och valbarhet, med vardera en och i första kammaren ha liberalerna en representant, medan högern och den stora väl-

jarskaran socialdemokratiska kvinnor är orepresenterade. Det är, för att nu endast räkna andra kammaren, knappa två procent representanter på femtioåtta procent väljare. Blygsamt så det förslår, men denna blygsamhet kan förklaras av att kvinnorna, som mera sällan äro revolutionära av sig, ytterst ogärna vilja rubba det bestående. Den hårdhet och hets varmed valstriderna ofta förts, såväl mellan som inom partierna, avskräcker de mera känsliga från att slåss om mandat. En sak måste emellertid påpekas: Det har ofta varit kandidatnöd och mången gång har för mandaten mindre kvalificerade skjutits fram därför att deras borgerliga sysselsättning, inkomster eller andra företräden gjort det möjligt för dem att ställa sig till förfogande. Även om det funnits för mandaten kvalificerade kvinnokrafter hava dessa ratats. Könnsstrecket, ehuru slopat i lagen, finnes fortfarande i praktiken. I landstingen finnes så vitt jag vet, endast några kvinnor, och där, om någonsin, borde sättas in krafter, vars styrka är hushållning. Landstingets uppgift är ju att fördela anslag till samhällets fattigvårds-, sjukvårds-, barnavårds- och skolärenden och att besluta i dessa frågor. Det bör bli en kvinnornas stora angelägenhet att skaffa sig säte och stämma där. Duktiga, präktiga och intresserade kvinnor finns nog litet varstans och det är en uppgift för er, klubbister. Se till att ni

(Forts. å sid. 11.)

Ruth Milles: TVÄTTERSKAN.

Hemkomst.

Han sade:

»Tungt gå mina grova skor,
tungt av skammens börda.
Som man sått,
ont och gott,
det växer upp när man blir stor;
när man en gång skall skörda.
— Mor!

Jag är hemma, hemma nu
efter alla gångna
hårda år;
i mitt spår
ligga visor och där var ju
de forna dagar fångna.

Jag lyssnar vid grinden
vid huset vi ägde
då du var till.
Det snyftar i vinden:
Här bo andra,
du har gått vill...»

Eyvind Johnson.

Landstingens uppgifter.

Av Bernhard Eriksson.

Landstingens allmänna arbetsuppgifter och verksamhet är av kommunal karaktär, varför desamma brukar benämnas landstingskommuner eller kommuner av högre ordning och deras verksamhet är reglerad i 1862 års landstingsförordning samt i ett flertal senare tillkomna lagar och författningar. Landstingens kommunala karaktär brytes dock i ett viktigt avseende, nämligen därigenom att de skola välja ledamöter till riksdagens första kammare. Som följd härav får landstingens sammansättning ur rent politisk synpunkt den allra största betydelse.

Varje län utgör ett landstingsområde, utom Kalmar län, som är delat i två landstingsområden. Städerna Stockholm, Göteborg, Malmö, Norrköping, Gävle och Hälsingborg tillhöra icke landsting utan förvalta själva de åligganden som tillhöra landsting.

Frånsett första kammarevalen ha landstingens hittillsvarande viktigaste uppgift varit att ordna sjukhusvården inom länen. Visserligen har varje kommun laglig rätt att inrätta sjukhus för vård av sina sjuka, men den centralisering, genom uppförande av stora lasarett, som på detta område är nödvändig, ha helt naturligt överflyttat uppgiften på landstingen. Landstingens hittillsvarande verksamhet på detta område ha med få undantag begränsats till beredande av vård jämlikt lasarettstadgan åt akut kroppsligen sjuka samt till inrättande av upptagningsanstalter för sådana sinnessjuka, som icke kunnat beredas plats på statens hospital. Även om inom något län ännu icke allt är väl ordnat beträffande denna sjukvård måste man dock säga att landstingen härvidlag utfört ett storartat och framgångsrikt arbete.

Nya sjukvårdsuppgifter väntar dock landstingen. Vid sidan om de akut kroppsligen sjuka finnes de kroniskt sjuka, vilka ofta ha svåra lidanden, varjämte många av dem framläpa sin tillvaro i största fattigdom och nöd. De kroniskt sjuka få enligt lasarettstadgan icke upptaga plats för de akut sjuka, varför de endast i undantagsfall intagas å de vanliga lasa-

retten eller sjukstugorna. Av några landsting har inrättats särskilda sjukhem för kroniskt sjuka och det är en tvingande nödvändighet att sådana i tillräcklig omfattning inrättas inom samtliga län. I ett av särskilda kommitterade år 1921 angivet yttrande föreslogs, att staten med visst belopp skulle bidra till uppförande av sådana hem samt att vårdkostnaden å hemmen för obemedlade sjuka skulle fördelas med en tredjedel på vardera av staten, landstinget och den sjukas hemortskommun. Förslaget tillstyrktes av Medicinalstyrelsen men framlades icke för riksdagen till följd av den i övrigt hårt ansträngda budgeten. Vid sidan av den egentliga lasarettsvården utövar landstingen dessutom en omfattande tuberkulossjukvård. För vård av de tuberkulösa ha landstingen med statsbidrag uppfört större eller mindre sanatorier samt lämnar bidrag till av kommunerna anordnad dispensärvård i hemmen. För ledning av de kommunala dispensärnämndernas och dispensärsjuksköterskornas arbete utser landstingen en länsdispensärnämnd.

Epidemivården har hittills varit en kommunernas angelägenhet, men senast från och med år 1928 skall denna sjukvård med bidrag av statsmedel helt övertagas av landstingen. Före denna tidpunkt skall inom varje landstingsområde uppföras tillräckligt antal epidemisjukhus. Det är av största vikt att vi få en effektiv och väl ordnad epidemisjukvård, men härför kommer att krävas av landstingen betydande kostnader och ett intresserat arbete. Inom de flesta län uppstår vid lösande av denna uppgift bland flera viktiga spörsmål en kvistig fråga, nämligen om det skall anläggas ett fåtal större eller ett flertal mindre sjukhus. Vid bedömning av denna fråga måste hänsyn tagas icke enbart till kostnadssynpunkten utan även till den helt naturliga önskan, som gör sig gällande hos de sjukas — i allmänhet barn — anhöriga, att sjukhusen skola vara så belägna att de utan allt för stora kostnader kunna besöka de sjuka.

Inom varje län skall finnas en barn-

morskestyrelse, vald av landstinget och med första provinsialläkaren som ledamot. Denna styrelse har att indela länet i barnmorskedistrikt och att tillsätta distriktsbarnmorskor. Dessa barnmorskor avlönas till viss del av staten, landstinget och den eller de kommuner som distriktet omfattar.

Beträffande sjukvården i övrigt äger landstinget lämna bidrag till behövliga åtgärder, såsom till avlönande av extra provinsialläkare och veterinärer m. m. Utan att därtill ha obligatorisk skyldighet ha landstingen fattat som sin uppgift att omhändertaga vården av de sinnesslöa. Dessa olyckliga uppdelas i bildbara, obildbara och arbets-hemselever. För de bildbara har inrättats skolor, för de obildbara asyler och för arbets eleverna — i allmänhet sådana skolelever vilka ha så svag fattningsförmåga, att de efter skoltidens slut icke kunna reda sig på egen hand och icke har några anhöriga som kunna taga hand om dem — arbets-hem, där de sysselsättes med lämpligt arbete. Till denna verksamhet erhålles bidrag av staten.

Enligt folkpensionslagen åligger det landstinget att täcka en åttondel av kostnaden för de pensionstillägg, som erhållits inom landstingsområdet och enligt fattigvårdslagen att lämna kommunerna vissa bidrag till deras fattigvårdsutgifter och att inom viss i lagen angiven tid med bidrag av statsmedel anordna tvångsarbets-hem för de försumliga familjeförsörjarna. Denna fråga hör tillsammans med en väl ordnad fattigvård. Inom många fattigvårdssamhällen förekommer det att understöd måste lämnas till en arbetsfö, men arbetsovillig mans hustru och minderåriga barn. Orsaken till nöden i hemmet beror icke på sjukdom eller att familjeförsörjaren är arbetslös, utan därpå att han är arbetsovillig. Enligt lagen kan en sådan person av fattigvårdsstyrelsen åläggas arbete. Varje enskild kommun har dock icke behov av att inrätta sådant arbets-hem. I några större städer ha provisoriska arbets-hem redan inrättats och under uppförande är det första landstings-hemmet avsett för män, som blir gemensamt för Göteborgs och Kopparbergs läns landsting och Gävle stadsfullmäktige. I samband härmed må omnämnas att enligt av statsmakterna fattat beslut skola landstingen efter viss tid ha

anordnat nödigt antal uppfostrings-hem för vanartiga gossar och flickor.

En annan grupp över dem som mer eller mindre fångat landstingens intresse äro anslag till upplysnings- och undervisningsändamål. Med den vanliga skolundervisningen har landstingen intet att bestyra. Däremot har allmänbildande undervisning i folkhögskolor och vid folkhögskolekurser samt genom föreläsningar och studie-cirklar rönt landstingens välvilja. Den framträdande plats i folkbildningsarbetet, som folkhögskolan i vårt land erhållit, är till väsentlig mån att tillskriva landstingens omvårdnad. Även på andra undervisningsområden spåras landstingens intresse. Sålunda lämnas av olika landsting anslag till lantbruks- och lantushållsskolor, till skolköks-, trädgårds-, hemslöjds-, gymnastik- och nykterhetsundervisningskurser m. m.

Förutom dessa allmänt förekommande ändamål lämnas av landstingen årligen betydande anslag påkallade av inom särskilda länet speciellt förekommande behov av viss tids särskilda förhållanden. I sådant avseende bör erinras om den insats genom anslag, som vissa landsting gjort för järnvägsnätets utveckling inom länet och för de betydande anslag, som landstingen lämnat som direkta bidrag eller som lån till kommunerna för underlättande av deras arbetslöshetsunderstödsverksamhet under dessa krisår.

Av denna kortfattade framställning, vari endast i största allmänhet landstingens arbetsuppgifter blivit berörda, torde framgå den stora betydelse landstingen ha ur kommunal synpunkt och detta icke minst för arbetarklassens kvinnor och män. Det bör därför vara en bjudande plikt för alla arbetarvalmän att enigt och målmedvetet göra sin vilja och röst gällande vid de förestående landstingsvalen.

Rätta tiden är nu inne för klubbarna att börja ordna vinterns föreläsnings- och studiecirkelverksamhet. I cirkulär har A. B. F. meddelat att till deras förfogande står ett 20-tal föreläsare i sådana ämnen som stats- och kommunalkunskap, äktenskaps-, fattigvårds- och barnavårdslagstiftningen, skolväsendet m. fl.

Skriv till A. B. F., Sörvik, och instruktioner erhållas.

Ruth Milles: UNG MODER.

Säv, säv, susa.

Säv, säv, susa,
våg, våg, slå,
I sägen mig var Ingall
den unga mände gå?

Hon skrek som en vingskjuten and, när
hon sjönk i sjön,
det var när sista vår stod grön.

De voro henne gramse vid Östanålid,
det tog hon sig så illa vid.

De voro henne gramse för gods och gull
och för hennes unga kärleks skull.

De stueko en ögonsten med tagg;
de kastade smuts i en liljas dagg.
Så sjungen, sjungen sorgsång,
I sorgsna vågor små,
säv, säv, susa,
våg, våg, slå!

Gustaf Fröding.

Folkskolan som bottensko:la.

(Forts. fr. sid. 5.)

undervisningssystemet och omorganiserats till s. k. bottenskola, vidare inrättandet i större utsträckning än hittills av yrkes- och fackskolor i samband med en inskränkning i fordran på akademisk examen såsom kompetensvillkor för vissa allmänna tjänster.

Som känt är, föll motionen, men personligen tog baron Adelswärd konsekvenserna av sin motion, ty så snart hans barn kommo i skolåldern, skickades de utan vidare till folkskolan.

Och det var högst egendomligt. För den sakens skull blev det ingen jordbävning i Åtvidaberg, inte ens det minsta lilla jordskred kunde förmärkas.

Men för hans förnämliga släktingar var det ju chockerande. Och för en grupp till: guvernantfloeken måste hux flux ta till flykten, man hade ingen användning för dem längre. Då baronen sände sina barn till folkskolan, kunde hans tjänstemän och det övriga "fina" folket för skams skull inte underlåta att göra sammaledes.

Hösten 1911 inrättades högre folkskola, som vid 1918 års inträde förändrades till kommunal mellanskola.

Vartenda av baronens sex barn antingen ha genomgått eller hålla på med att genomgå folkskolan och därpå kommunala mellanskolan. Fideikommisarien blev i våras utexaminerad från folkskolan och tenderade omedelbart därpå till mellanskolan.

Vilken verkan har nu detta haft med sig, att deras barn, som äro födda på sölsidan i livet, uppfostras och undervisas tillsammans med fabriksarbetarnas, torparnas och statarnas barn? Jag tror, att alla, som verkligen känna till saken, enstämigt skola svara: följderna äro goda för båda parterna. Baron Adelswärd tog inte fel när han i sin motion gjorde gällande, att om barnen från bättre lottade hem, med bättre uppfostran och finare seder ginge i folkskolorna, borde det verka till förbättrande och höjande av de med avseende på hyfsning och goda seder lägre stående barnen.

Gud skall veta, att den tid, arbetarklassen nu genomligger, är allt annat än ljus, icke minst i Åtvidaberg med dess stora arbetslöshet och fattigdom i hundratals familjer. Men det oaktat anstränga sig föräldrarna till det yttersta att sända sina barn snygga och välklädda till skolan. Ett mera lätthanterligt barnmaterial får man länge leta efter, och ett särdeles gott kamratskap råder mellan de välbärgades och de fattigas barn.

Friherrinnan Åkerhielm, född Quiding, ska inte vara orolig.

Miss Llewelyn Dawies, den kooperativa kvinnogillesrörelsens i England mångåriga ledare.

Den kooperativa kvinnogillesrörelsen i England har under förra året lidit en svår förlust, i och med det, att dess generalsekreterare miss Dawies och hennes assistent miss Harris lämnat sina befattningar.

Miss Dawies har varit gillessekreterare i 32 och miss Harris har i 20 år varit hennes assistent.

Båda äro fortfarande kvar inom rörelsen, men ansågo, att de stått i ledningen alltför länge och att deras platser borde besättas med nya krafter.

Miss Dawies har offrat största delen av sitt liv i rörelsens tjänst och det är säkerligen till stor del hennes förtjänst, att rörelsen blivit vad den just nu är. Att skapa en stark organisation bland kvinnorna har säkert inte alltid varit en dans på en väg beströdd med rosor, utan den vägen har varit törnbeströdd och svår, men hindren ha övervunnits och arbetet har lett till framgång och triumf.

Det är tack vare miss Dawies och andra intresserade och varmhjärtade kvinnors ledning, som England har så många präktiga kvinnliga kooperatörer.

Kvinnorna ha också förstått att uppskatta de avgäendes arbete, vilket bäst bevisas av den hyllning, som visades dessa pionärer å den på annat ställe omtalade kongressens sista dags afton.

Miss Dawies anlände på eftermiddagen och efter kongressens slut samlades deltagarna för att hälsa henne välkommen och för att giva henne och miss Harris sin hyllning.

Kongressens ordförande höll ett varmt och av innerlighet präglad tal till

Från Engelska Kooperativa kvinnorganisationens kongress.

Dagarna den 19—22 juni höll Womens guild, den engelska kooperativa kvinnoorganisationen, motsvarande ungefär de kooperativa kvinnogillenas förbund i Sverige, sin kongress i Portsmouth.

Kongressen öppnades kl. 7 på kvällen den 19 i stadshuset av ordföranden i den kooperativa föreningen på platsen, varpå ordet överlämnades till stadens borgmästare, som hälsade kongressdeltagarna välkomna och lyckönskade kongressen till ett gott arbete. Det är i England vanligt att kongresserna hållas i stadshuset och att deltagarna hälsas välkomna av vederbörande borgmästare.

Kongressen behandlade frågor av vitt skilda slag, dock naturligtvis först och främst frågor av kooperativt intresse.

Av å kongressen lämnad redogörelse framgick att i mars voro 672 kvinnor med som medlemmar i kooperativa föreningars styrelser och 970 kvinnor voro medlemmar i 256 propagandakommittéer. Kvinnorna ha även varit med och gått i täten då det gällt det internationella arbetet och de internationella förbindelserna och förbundet var representerat vid den internationella kooperativa kongressen i Basel, då Womens internationella kommitté tillsattes. Till denna äro anslutna de kooperativa kvinnoorganisationerna i England, Österrike, Irland, Skottland, Frankrike, Sverige och Norge. Det tillkännagavs, att en kooperativ uppräckning kan förmärkas bland kvinnorna även i Bel-

de båda kämparna, varefter till dem båda överlämnades var sin medaljong av oxiderat silver. Vidare överlämnades till miss Dawies en kontant summa på 700 pund, som insamlats inom gillena. Kongressen hade förut beslutat, att de båda skulle vara självskrivna ledamöter i alla kommittéer och styrelser samt ha rättighet att bevista och deltaga i alla möten.

Miss Dawies tackade rörd för all visad välvilja samt meddelade, att hon skulle rådgöra med miss Harris om till vilket ändamål pengarna skulle användas.

Kooperationen i dess helhet har även givit miss Dawies sin hyllning, i det hon utsetts till hedersordförande på Kooperativa Unionens alla kongresser, vilket innebär den största utmärkelse, som kan komma någon till del.

Miss Dawies satt i anledning därav också som ordförande på unionens kongress, som hölls i juni månad i Brighton och var besökt av 1,600 deltagare.

gien, Amerika och Schweiz. Bland annat internationellt arbete har insänts en resolution till Washingtonkonferensen.

På morgonen den 20 förekom först presentation av de inbjudna gästerna samt tal av dessa, varpå man skred till de egentliga förhandlingarna.

Bland de behandlade frågorna var en som tilldrog sig särskilt intresse, nämligen hur man på effektivaste sätt skulle ekonomiskt stärka de kooperativa och övriga arbetareorganisationerna till värn för arbetarnas och småfolkets intressen överhuvud gent emot de kapitalistiska intressena och deras konsekvenser, vilka nu störtat Europa i namnlöst elände.

Vidare behandlades pressfrågan. I denna förelåg en motion om startandet av en daglig tidning i samarbete med arbetarepartiet och fackföreningsrörelsen. Kongressens majoritet var dock av den åsikten, att man hellre borde sluta upp kring *Koop. New*, vilken är veckotidning samt *Womens outlook*, som är månadstidning, i större utsträckning än vad nu är fallet innan man startar en daglig tidning.

Även behandlades arbetslöshetsfrågan. Kongressen var av den uppfattningen, att arbetslösheten icke behövde vara så stor, om produktionen vore kooperativt organiserad. Alla kooperativt organiserade uppmanades därför av kongressen, att stödja de kooperativa föreningarna och de kooperativa produktionsföretagen, samt att utnyttja alla tillfällen för propaganda i nämnda syfte. Vidare uppmanades de kooperativa föreningarnas styrelser att göra allt vad göras kan för åstadkommande av prisreduceringar.

I avvärningsfrågan förelåg en motion. Där om utförligare i nästa nummer.

En hel del upplysnings- och skolfrågor behandlades. Arbetslösheten, med ty åtföljande elände, har bragt förhållandena dithän, att över en halv miljon barn ha måst sluta sin skolgång. I denna fråga framhöll en talarinna, att alla föräldrar borde och skulle ha råd, att hålla sina barn i skola till 16:de året. Att bibringa ett barn skolundervisning kostar staten endast 8 pence om dagen, under det att staten för utbildning av sjöofficerare utbetalar 2 pund om dagen.

Vidare förelåg en motion om kravet på skydd för mödrar och barn vid skilsmässa samt en motion om samma ålder för män och kvinnor vid utövningen av rösträtt. Kvinnorna skola nu vara fyllda 30 år innan de erhålla denna medborgarrätt, under det att männen icke behöva vara fyllda mer än 21 år, då de erhålla sin rösträtt. Kongressen antog en resolution, att ställas till regeringen, vari kravet om lika ålder i berörda avseende kräves.

Bostadsfrågan är även mycket brännande i England liksom i Sverige.

Stadshuset i Portsmouth.

Trångboddheten är mycket stor. Det upplystes, att sådant förekom som att 16 personer bo i 4 mycket små rum och det fanns hus, som vore så uselt byggda, att man inte ens kunde rekommendera dem som hundstallar. Men likväl måste människor inhysas i dessa. Det betonades, att regeringen mycket väl har reda på de abnorma förhållandena på bostadsmarknaden, men att icke tillräckliga åtgärder vidtages från statsmaktens sida för att råda bot mot det onda.

Kongressen antog en resolution, vari bl. a. kräves en utsträckning av hyreslagen, samt åtgärder mot husspekulation. Vederbörande uppmanades på det bestämdaste, att vidtaga snara åtgärder för bostadsfrågans lösning.

Vidare behandlades lösdrivrelagstitningen, frågan om sänkning av ålderdomspensioneringsstrecket samt om lika ålder för män och kvinnor vid rätt till pension m. fl. frågor.

För den som har tillfälle att bevista en engelsk kvinnokongress blir det säkert ett minne för livet. Inte bara därför, att man har tillfälle att konstatera det livliga kooperativa intresset och det hänförande arbete, som bedrivs för denna samt de storartade resultat till vilka man kommit, utan även för det man har tillfälle att konstatera den stora skicklighet och energi de engelska kvinnorna ådagalägga som talare. Många års arbete i organisationerna och många års träning låg säkerligen bakom deras fasta uppträdande och deras givande inlägg i debatterna.

Man skulle kunna önska, att de svenska kvinnornas kongresser karaktäriserades av samma rutin. Men vi komma väl även dithän så småningom.

A. J. W.

Inför landstingsvalen.

(Forts. fr. sid. 7.)

få er ordförande, er sekreterare eller någon annan av dem som kan föra ordet och pennan placerade på valbar plats och ej bortom det eventuellt säkra.

Jag upprepar att kvinnorna ej vilja tränga sig fram, ej heller slåss om mandaten, men det finns nog både platser att erövra och platser som behöva bytas ut och då gäller det för kvinnorna att passa på. Arbetarkommunerna gjorde klokt i att ta hänsyn till kvinnorna och bereda plats för kvinnonamnen. Det är något helt annat i arbetet när man har egna intressen att bevaka. Ett eller ett par kvinnonamn att slåss för skall helt säkert verka inspirerande på kvinnodeltagandet.

Någon invänder kanske: Vad skola kvinnorna i riksdag och landsting att göra? När vi ha männen där och de representera partiet så måtte det väl räcka. Är det nu så alldeles säkert detta? Landstinget, såväl som riksdagen, skulle vinna på ett kvinnligt inslag, utom det att rättvisan fordrar, att en så stor samhällsgrupp som kvinnorna bör vara företräd. Genom landstingen tillföres första kammaren sin representation och dessa val äro alltså av stor betydelse för denna kammares sammansättning. Den måste få en radikalare sammansättning. Den måste få en radikalare anstrykning om ej de stora frågor, som nu vänta på sin lösning, skola förfuskas. Också för kvinnorna äro dessa frågor av stor betydelse. Kommunalskatte-, arbetstidslags-, arbetslöshets- och förbudslagsfrågorna äro ej endast männens, utan också kvinnornas och hemmens angelägenheter. Försvarsbördorna på avskrivning, har alltid stått på vårt partiprogram. Sannerligen behövas penningarna till andra och nödvändigare angelägenheter än dessa övningar i krigförings- och förstörelsekonster. Reformförslagen få ej gång efter annan undanskjutas av första kammaren.

Till en starkare socialdemokratisk representation måste dessa val föra. Kvinnornas insats, och framförallt de socialdemokratiska kvinnornas, måste bli glänsande. De för sitt dagliga bröd kämpande, i hem, fabrik, kontor eller affär sysselsatta arbetande kvinnorna ha varken rätt eller råd att vara bland de skolkandes stora skara. Nu gäller det att återuppbygga och därför måste kvinnorna vara med. Till valmöten och valurnor, kvinnor i massa! Det är de mogna kvinnorna ovärdigt att vara för sitt samhälles intressen. likgiltiga.

Sigrid Lundin.

På rundresa i vårt vackra Sverge.

Vad vårt land ändå är förtjusande vackert och omväxlande! Ingen slags natur saknas. Slätter, med grönskande sädesfält, trädgårdar med dignande fruktträd, sjöar, floder, vattenfall, myrar, skogar, snöklädda fjälljättar och sist men icke minst — midnattsolen. Är icke här, inom ett land, samlat tillsammans vad man får resa i många andra för att finna. Och dock är det många av Sverges innevånare som inte ha en aning om sitt lands skönhet. Men just därför är det deras, som haft denna förmån, skyldighet, att dela med sig av vad de sett.

Av partivänner i Skåne ombedd att medverka vid ett sommarting, en julisöndag, skedde uppbrottet från Stockholm en dag före riksdagens officiella slut — ledsamt nog härför — i övrigt var det ljuvligt att slippa undan storstadens kvalm och orena luft.

Trots snälltågets syn- och hörbara fart kan man få ett begrepp om de många idyller som villasamhällena runt Stockholm innesluta, fast den första mera storslagna vyn blir från järnvägsbron över Södertälje kanal, varifrån staden med samma namn synes djupt nere inbäddad i grönska.

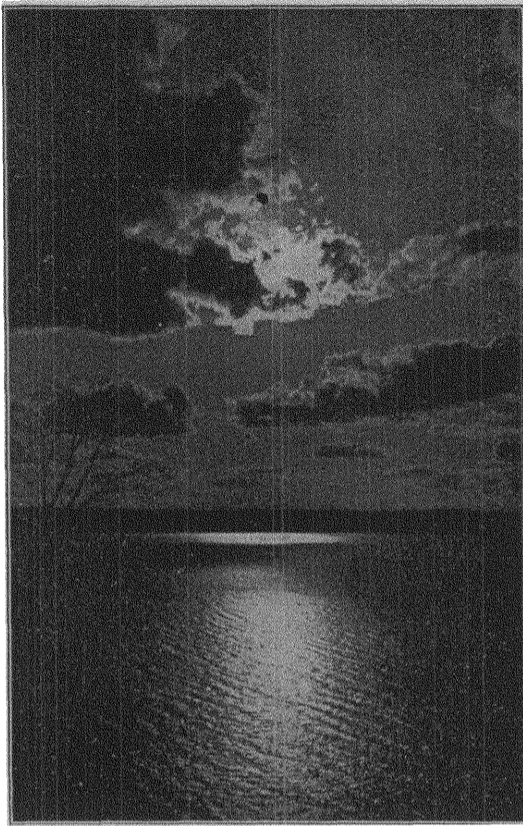
Vid Gnesta är man inne i det idylliska och rara Sörmland och högt uppe på den mystiska men hänföraende Kolmårdsåsen kommer man in i de feta Östgötaslätterna.

Som jag får tillfälle att senare återkomma hit skall jag inte nu fördjupa mig in i dessa landskap, ehuru väl en stor bit av mitt hjärta för länge sedan tappat bort sig här, och då snälltåg inte visa den ringaste hänsyn för resenärernas större eller mindre sympatier drar det en vidare till Småland. Ja, inte visar Småland sina fördelaktigaste sidor ifrån denna järnvägslinje, men jag vet förut att det finns många vackra platser även här.

Folksägnet vet ju berätta, att när vår herre skapade Sverge så glömde han helt enkelt bort Småland, varför han blev nödsakad att ta en bit av alla de övriga provinserna för att fylla det stora hålet. Om han tog de sämsta eller de bästa bitarna till detta puzzle vet väl ingen, men att smålänningarna äro stolta över sin vackra och omväxlande provins, det veta vi alla.

Resans mål, norra Skåne, nåddes en varm och härlig sommarkväll och efter allt det resdamm man slukat var det ljuvligt med ren skogsluft.

Helst borde jag nu tåga för att inte bli beskyldd för partiskhet, men jag kan inte underlåta att tala om att Skåne inte är en enda stor slätt med vete och betor, utan att där också finns berg, och det riktigt höga och måleriska ändå. När de välfödda slättborna bli riktigt trötta på bläst, möen mad o go mad, så fara de upp till sina "Tyringe"-berg, där det är lugnt, fridfullt och stärkande. Där uppe har man ingen fuktighet, då sanden uppsuger vattnet och gör luften ozonmättad och där har man dessutom en förstklassig kurort, hypermodern t. o. m., med hyggliga priser och den härligaste vegetariska mat, om man så hava vill. Frestel-

Vy över Vättern.

sen var stor att etablera föredragsstreck och här vila ut efter vinterns oro, men, "plikten framför de egna intressena" lyder samvetets paroll.

Efter sommartinget, som väderleksmakterna behagade förstöra med svarta skyar och börjande regn, bar det iväg mot västkusten genom de fyra årnas långsmala land. Sannerligen, vore man inte ibland under färden frestad att ge hallänningen som skriver "Halland, du fagraste bit av jord" rätt. Om inte för annat så för att dina stränder famna det svallande, blånande Kattegatt.

I Sverges andra stad blåste och bet det som vanligt och då naturligtvis alla känna till hur vackert det kan vara på västkusten — när, vill säga, man kommer till de vackra platserna och så tar vackert väder med sig — därför föredrog jag att njuta inomhus tills färden ställdes mot Gästrikland.

Som det är en lång dagsresa från Göteborg till Gävle hinner man att genomfara rätt så många provinser. Först Bohuslän, som visst inte bara är klippor, utan tvärtom, har en riktig dalanatur på sina ställen. Vägen Göteborg—Uddevalla bl. a. skäms inte för sig. Men åt Göta älv finns framförallt Kungälv med sina historiska minnen och sina förtjusande skogshöjder med milsvida vyer. "Mors mössa" och "Fars hatt" trona i stolt majestät mot himlen när tåget susar förbi för att inte stanna förrän vid Trollhättan. Alla känna naturligtvis Trollhättan, om inte som berömd turistort, så åtminstone som den plats, där de ryska loken fabriceras. Har man inte varit i Trollhättan får man ifrån tåget liten aning om dess skönhet, ty man ser knappt mer än två stora broar över älv och kanal.

Färden går snabbt över Dalslands slätter och genom dess norra, mycket måleriska bygder, som mycket påminna om "Värmland du sköna".

Värmland är så besjunget så det är onödigt att nu dra fram några speciella punkter till beskådande, men jag uppmanar var och en att skaffa sig en bra fönsterplats på tåget när färden ställes genom bygderna, annars kunna så förtjusande partier som bron över Klarälven och vid Loka gå en spårlöst förbi. Genom Dalarne går färden allt för fort och det är knappt man hinner att sända beundrande blickar åt höjderna och sjöarna vid det allbekanta Grängesberg samt över Dalälven ifrån den storslagna överfarten vid Domnarvet förrän man är i Falun, "masarnas" och "kullornas" stad.

Målet för tillfället är Gävle och S. G. U. ungdomens kongress där. — Sent eller aldrig skall deras fest under midsommaraftonen ute i stadens vackra Boulognerskog glömmas. Tusentals människor å höjderna omkring dansplanen, där folkdanslagen efter föredraget hade sina uppvisningar i de livfyllda svenska folkdanserna, de måleriska och färgglada nationaldräkterna omslutande levnadsfriska ungdomar med sol i blick och sinne och grace i varje rörelse och såsom en avslutning å hela den stämningsfyllda tavlan en i nordvest nedgående sol, prunkande i regnbågens alla färger.

Medan de yttre ögonen njöto av all denna prakt såg jag för min inre syn det framtida Sverges ungdom, som levde under liknande förhållanden överallt i bygderna. Kunna vi ens närmelsevis uppskatta den vinst ett land skulle göra genom att fostra en ungdom till sund livsglädje utan sprit? Jag skulle vilja tillfråga varje förbudsmotståndare om de föredraga en skara halvrusig, skrålande och dansande ungdom framför dessa nyktra, sunda och levnadsglada folkdansare.

Midsommardagen fortsattes färden uppåt genom Gästrikland och Hälsinglands bedärande höjder. De norrländska flodernas makalösa scenerier börja här riktigt på allvar med Ljusunns slingrande vattenådra.

Sedan kommer slag i slag den ena forsande älven efter den andra upp genom hela norrland. Som mitt mål för den dagen är Sundsvall stiger man vid Ånge av norrlandsexpressen för att fortsätta nedåt Ljungans fagra stränder och skummande vattenfall. Det lilla men kraftiga Medelpad blir än mindre genom dess koncentration vid Sundsvall och nejderna däromkring. Man har inte en aning om Norrlands storhet och naturrikedomar om man inte sett Medelpads industricentrum, som just befinner sig här. I år var det gudskelov liv och rörelse vid de flesta fabriker och sågverken, vilket ej förra året var fallet. Om man står på en av ön Alnös höjder och ser ut över de härliga vidder och höjderna där bakom instämmer man helt ofrivilligt med skalden som sjunger: "Och såg vid såg jag såg, varthän jag såg"!

Som jag för den här gången endast gjorde en fransysk visit hos några av våra livaktiga kvinnoklubbar där, dröjde det ej många dagar förrän jag åter besteg norrlandsexpressen i Ånge för att fortsätta till Gällivare.

Nelly Thüring.
(Forts. i nästa n:r.)

Hava kvinnorna några intressen att bevaka vid landstingsvalen

utom detta, att vid landstingsvalen ha ett avgörande inflytande på första kammarens sammansättning?

Detta är en fråga som kvinnorna böra göra sig reda för och sätta sig in i nu före valen. Och nog veta kvinnorna, trots att de ej ännu äro så tränade väljarskaror som männen, att de ha en hel del av för dem speciellt betydelsefulla frågor, som landstingen ha att handlägga och slutligen bestämma över. Då gäller det för kvinnorna att se till att med sina manliga kamraters hjälp få dessa frågor luftade och diskuterade för att på bästa sätt sedan få dem genomförda. När man reser omkring litet varstades ute i landet så får man verkligen alldeles ofrivilligt reda på ett och annat, som kvinnorna kanske närmast borde vara de rätta att ta hand om och se till att få ordnade på ett mera förnuftigt sätt än vad som nu är fallet. En sådan viktig sak är frågan om sjukvården och ordnandet av barnmorskefrågan inom länen.

Det finnes verkligen platser där det är så illa ställt, att det ej finns läkare att få på flera mils håll och samma är förhållandet med barnmorska, sjuksköterska finns inte alls. Det har hänt att mycket svårt sjuka personer fått vänta i dagar på läkarhjälp, som varit av nöden genast. Likaså med barnmorskan, som bor alldeles i utkanten av samhället och till vilken det från det inre av socknen är mer än en mils väg. Skall man då från den motsatta kanten av socknen nödgas hämta henne kan det ju dröja 4—6 timmar i bästa fall, är hon ute på "förrättning", som det heter, så dröjer det ju ännu längre. Vådorna av en så ordnad sjukvård inses ju lätt av vem som helst.

Hur skulle det nu vara om kvinnorna på sådana platser, där dessa förhållanden äro tillfinnandes, allvarligt tog itu med att ändra på dem till det bättre. Kvinnorna veta åtminstone huru ångestfyllda minuterna och timmarna äro under väntan på läkare eller barnmorska. Likaså att det har hänt att människor fått sätta livet till i brist på lämplig vård i rätt tid. Männen borde också veta och känna hur svårt det känns vid sjukdomsfall, att försöka skaffa hjälp och ej lyckas, allt under det någon kär anhörig lider.

Under sådana förhållanden borde väl männen och kvinnorna inom en landstingskrets kunna enas om att råda bot på dessa olidliga förhållanden och söka att i varje socken få en sjuksköterska, som kunde vara till hjälp under väntan på den mera sakkunniga hjälp,

som eventuellt kunde behövas. Sjukhjälp och anställande av barnmorska inom räckhåll är vad som ovillkorligen bör ordnas inom varje socken på landet.

Detta kunna kvinnorna åstadkomma genom att se till nu vid valen att få in i landstingen och i de kommunala styrelserna sådana kvinnor och män, som ha förståelse för reformer, som kunna i görligaste mån förekomma och lindra mänskligt lidande.

A m a n d a F r ö s e l l.

Passionerna stimulera — i ytlig mening men fördumma — i djup.

Det sköna är aldrig utan köld och stolthet. Men det täcka blir i 99 fall av 100 taget för det sköna.

Vilhelm Ekelund.

Ruth Milles: BONDHISTRUN.

Strödda tankar om oss själva och vårt arbete.

Brev II.

Kära Malin!

Hjärtligt tack för ditt brev! Ja, nog är det mycket inom våra egna organisationer, som inte är som det borde vara, så nog är det mycket som vi behöva resonera om.

Vi ha ju nu också i höst både landstingsmannaval och val till stads- och kommunalfullmäktige. Agitationen för dessa är ju redan börjad litet smått, och är väl när dessa rader komma under dina ögon i full gång. Men, vet du, jag tycker inte man blir glad av att tänka på detta, för då börja naturligtvis också de evinnerliga striderna mellan män och kvinnor. Männen predika för oss, att vi skola föra fram dugliga krafter, oavsett vilket kön de tillhöra, och förmana oss därför mycket faderligt att inte envisas att skicka fram kvinnor. Men de glömma oftast själva bort att följa denna princip, det händer allt för ofta att det inte tas hänsyn till dugligheten, utan vederbörande får lämna sin plats åt en manlig medtävlare endast därför att hon är kvinna. Och kvinnorna själva, ja, de kunna nog vara ganska fordrande när vi samlas på våra enskilda möten, men när det sedan gäller det slutliga avgörandet, då föredra de flesta i regel att stanna hemma, och överlåta åt "de andra" att klara upp affärerna bäst de kunna.

Det är på arbetarekommunernas möten som listorna fastställas, och det är där som vi måste möta upp om vi vilja ha våra krav beaktade. Och det räcker inte med att ett par stycken av klubbens medlemmar bevista kommunmötena utan det gäller lika för oss alla, och naturligtvis inte endast vid valtillfällen utan alltid.

Om vi kunde lära oss att uppträda enligt, så skulle vi alldeles säkert få litet mera respekt utåt, och vi skulle också av våra manliga partikamrater komma att tagas mera på allvar än vad vi nu göra. Om vi inom våra organisationer kunde fostra oss själva till mera ansvarskänsla så vore mycket vunnet.

I samhällsarbetet behövas vi lika väl alla, och därför är det också nödvändigt, att vi lära oss mötas, inte för att bekämpa varandra därför att somliga äro män och andra kvinnor, utan vi skola mötas som människor som räcka varandra händerna till gemensamt arbete för ett bättre samhälle åt de kommande släktena.

Tror du någonsin att denna tanke kan bli den förhärskande hos det stora flertalet? Nog borde det väl vara ett mål, som vi alla och inte minst kvinnorna skulle sträva efter att nå.

Hjärtliga hälsningar från din tillgivna

M ä r t a.

Lazarol
Läka sår —
lindra smärtor
Lazarin

Lövendahl, i Essviks—Nyhamns koop. handelsför. A. Halvarsson, i kafé Ny Tid, Essvik, A. Grelsson, i trafikför. Framåt C. Magnusson; ombud i distriktet blevo: A. Eriksson och K. Jakobsson. Till tidningskommissionär valdes Anna Eriksson. Klubben har 5 andelar i Njurunda Folkets husförening.

Årsmötet gav i allt ett gott intryck, och man ser först vid årsskiftet vad som utträtats under året. Men ännu ha vi mycket att vänta av kvinnorna. Jag sitter just och försöker samla mina tankar kring klubbarbetet i stort sett. Mig tyckes att vi skulle i ännu vidsträcktare mån kunna delta i vårt klubb- och fostringsarbete. När vi titta in på våra bönlokaler och se hur folket samlas där kväll efter kväll, vecka efter vecka, med inte den ringaste tanke på talens innebörd, utan, jag må säga, för nyfikenhets skull och för gyncels hållande, då tycker man att vi i stället skulle enas om att det ej borde finnas något hinder för oss att samlas på våra egna föreningsmöten, som ju ock äro våra skolor, för att där studera vårt stora livsproblem, för att nå fram till ett verkligt människovärdigt samhälle.

Det är ju också en bidragande orsak att vi, de arbetande kvinnorna, alltid ha så mycket att göra, då vi ensamma ska hålla hemmet vid makt. Arbetarkvinnan har aldrig råd till lejd hjälp, så det är ju ej alltid så gott att besöka mötena för att dryfta de samhälleliga spörsmålen.

Må vi dock börja lära oss förstå, att det ej får möta några hinder att delta i klubbarbetet — vi få ej heller tröttna fast vi ej kunna gå på ett möte, icke på två möten. Vi gå så ofta vi kunna, så göra vi oss själva och tjänst, ty sammanslutning ger makt!

Cecilia Magnusson.

Från Nynäshamn.

Klubben hade vid årets början 69 medlemmar och vid årets slut 65; 2 ha under året med döden avgått.

Under året har hållits 10 ordinarie möten och 13 protokollförda styrelsemöten. Klubbens kassa har balanserat på en summa av kr. 2,184:45.

Föredrag har under året hållits av fru Nelly Thüring två gånger, den ena gången gemensamt med arbetarekommunen. Hr Emil Nilsson har även hållit föredrag över en "Värmlandsresa", belyst med skioptikonbilder.

En enskild julgransfest har varit anordnad. Klubben har även inbjudit de gamla i samhället på kaffe med dopp och sång och musik samt skioptikonbilder.

Den 17 juli hade klubben utflykt till sjöss med en av skärgårdens vackra öar som mål; färden var i allo lyckad.

Den 13 augusti hade klubben anordnat en sommarmarknad, som lämnade ett överskott på 490 kr., och hade klubben den glädjen att få lämna 100 kr. till de arbetslösa.

I maj och oktober ha varit anordnade sjukvårdskurser, som av samhällets innevånare ha varit omfattade med intresse.

Klubben har med ett ombud deltagit i instruktionskursen, med ett ombud i partidistriktets kongress samt två ombud i kvinnodistriktets konferens och med ett ombud i distriktskonferensen i Tungalsta.

I valkommittén för riksdagsmannavalet var klubben representerad av 16 medlemmar.

Klubben är representerad i barnavårdsnämnden och fattigvårdsnämnden, i skolråd, kommunstyrelse, A. B. F., en suppleant i kommunalnämnden och en i arbetslöshetskommittén.

Under året har hållits ett gemensamt möte med ungdomsklubben "Frihet" och diskuterades över ämnet Nykterhetsfrågan i nuvarande läge.

Klubben har deltagit i två kamratmöten, ett i Ösmo och ett i Tungalsta. Vid mötet i Ösmo talade fru Amanda Frösell om Fattigvård och barnavård. Vid Tungalsta-mötet var vår riksdagsledamot fru Östlund föredragshållare och ämnet var en del av de mest brännande lagförslag, som innevarande riksdag kommer att behandla. På båda ställena hade kamraterna ordnat trevligt och inbjudande för oss. Och beslöts att Ösmo, Sorunda och Tungalsta klubbar skulle mötas i Nynäshamn i februari 1922, vilket ock har skett.

I förhoppning om gott samarbete även i fortsättningen får styrelsen härmed uttala ett tack till klubben för visat intresse och hoppas vi att i vårt gemensamma arbete komma närmare varandra och hålla fast tillsammans. Tiderna äro hårda och svåra och framförallt bör arbetets folk, både män och kvinnor, hålla samman. Med detta mål för ögonen, sänder klubben härmed sin kamrathälsning till klubbarna landet runt.

Styrelsen.

Från Eslöv.

Det kanske kan intressera förbundsmedlemmar på andra platser att i vår facktidning se något från Eslöv, där en soc.-dem. kvinnoklubb verkar sedan nära ett år tillbaka. Närmare bestämt var det den 27 april förra året under fru Hulda Floods agitationsturné i Skåne klubben bildades. Den erhöi vid sin start 18 medlemmar; antalet har senare ökat och utgör nu 37.

Några stora resultat av sin verksamhet har klubben icke att visa på. De få komma så småningom, s. a. s. växa fram ur arbetet. I den mån vi kunna bidra till att alla kvinnor lära sig inse sin makt och bruka densamma rätt, i samma mån kunna vi säga oss ha uppnått ett "stort resultat". För att nå detta hålla vi våra möten regelbundet, två i månaden, då det diskuteras frågor av lokalt eller mera allmänt intresse. Sälunda har diskuterats "kooperationen", därvid det framhållits vilken stor insats kvinnan kan göra på detta för folkets ekonomiska frigörelse synnerligen viktiga område. Även nykterhetsfrågan har varit föremål för klubbens diskussion. Denna frågas stora betydelse för arbetareklassens höjande behöver icke av oss närmare utvecklas här.

Klubben deltog livligt i agitationen för förra årets riksdagsval, vid vilket tillfälle avdeln. anordnat föredrag med fru Olivia Nordgren, Trelleborg, som talare.

Fjärde dagjul hade klubben anordnat julfest till vilken inbjudits de arbetslösa med familjer inom samhället. Genom till festen influatna gåvor uppstod ett överskott av 147

RUMFORD

BAKPULVER
NUTIDENS FÖRNÄMSTA

Brunnsviks folkhögskola

börjar nytt läsår den 10 oktober.

1. *Första årskurs* med både manlig och kvinnlig avdelning.

2. *Andra årskurs* för dem, som genomgått första årskurs eller äga mot svarande kunskaper.

Obs! Sänkta inackorderingsavgifter.

Begär prospekt! Adr.: *Sörvik*.

kronor, som överlämnades till de arbetslösa förening på platsen.

Vår klubb sänder sin hälsning till socialdemokratiska kvinnor landet runt.

Styrelsen.

Från Falkenberg.

Falkenbergs Socialdemokratiska Kvinnoklubb hade sitt årsmöte i Folkets Hus onsdagen den 8 febr. 1922. Sedan års- och revisionsberättelse föredragits, och den avgående styrelsen beviljats ansvarsfrihet, förrättades styrelseval. I tur att avgå från den gamla styrelsen voro fruarna Anna Liljendahl och Josefina Carlsson. Den nya styrelsen ter sig sålunda: fröken Ester Andersson, fruarna Clara Andersson, Anna Stenberg, Josefina Carlsson och Alma Nilsson. Suppleanter: fruarna Josefina Kristoffersson och Hilda Bengtsson. Revisorer: fruarna Ellen Mårtensson och Natalia Bergman. Suppleant: Anna Liljendahl.

Ur årsberättelsen kan anföras följande:

Klubben har under året haft 5 styrelse- och 9 ordinarie möten. Klubben deltog med 1 ombud vid kvinnornas förbudskonferens i Stockholm den 17—20 februari.

Klubben hade i april anordnat en fest för årets konfirmander. De unga till ett 75-tal gossar och flickor, vilka voro inbjudna med kort, samlades i Folkets hus stora sal, där det festligt dukade kaffebordet var dukat med blommor, tårtor och småbröd. Vidare förekom musik samt ett litet ungdomsföredrag. Till sist överlämnades till alla en liten minnesbok — Ina Rogbergs "En hälsning från mor". Klubben hade storslaget nog anslagit 75 kr. till bestridande av kostnaderna.

Klubben har under året anordnat två föredrag med fru Nelly Thüring och fru Agnes

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan **33**
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

Söderqvist som talare, i båda fallen väl besökta.

I likhet med ett föregående år deltagar klubben med två ombud i och för anordnande av samhällskurser, till vilka Vita Bandets lokalavd. här har tagit initiativ.

Klubben, som vid årets slut räknar 52 medlemmar, har sina möten i allmänhet väl besökta, varvid omväxlande förekommer någon uppläsning, någon gång en diskussionsfråga samt en för varje gång vald s. k. trevnads-kommitté (2 per.) som sörjer för ett billigt och gott kaffebord, vilket i sin mån förhöjer stämningen. Klubben har under året försålt omkr. 400 ex. av "Morgonbris". Inkomster och utgifter ha balanserat på 395 kr. med en behållning av 18 kr. L. C.

Från Lesjöfors.

Lesjö soc.-dem. kvinnoklubb höll sitt årsmöte den 5 mars 1922. Av revisionsberättelsen framgick att inkomster och utgifter balanserat på en summa av kr. 198:58 och styrelsen tillerkändes full och tacksam ansvarsfrihet för det gångna året. Till styrelse för nästkommande år valdes fru Ellen Steen, ordf., Augusta Larsson, sekr., omvalda, v. ordförande Ester Steen, v. sekr. Rut Hellqvist, kassör Jenny Andersson. Revisorer: Maria Nilsson och Hanna Nilsson, nyvalda. Till kommissionär för Morgonbris omvaldes fru Beda Hellqvist.

Under året ha hållits 10 ord. och ett extra möte samt ett offentligt med föredrag av fru Marta Larsson från Malmö över ämnet "I genombrottstider"; detta möte var ganska talrikt besökt och hade nog även det goda med sig att icke kvinnorna stannade hemma på valdagen utan voro talrikt representerade. Klubben har under året tillsammans med arbetarkommunen och ungdomsklubben Frihet anordnat en utflykt samt även besökt Djuprännens ålderdomshem och bjudit på kaffe. Till konferensen i Karlstad har klubben varit representerad med 1 ombud och 4 medlemmar representerade vid Storforsklubbens kamratmöte söndagen den 12 juni. I valagitationen har klubben bidragit genom att försälja Morgonbris valnummer, och att på valdagen utdela valsedlar till de röstande kvinnorna. I extra nödhjälpskommittén har klubben medverkat med 2 representanter och kontant bidrag. 360 exemplar av Morgonbris ha sålts; medlemsantalet är vid årets slut 24.

Det är som nu gått till ända har varit fullt av tråkigheter av många slag. Intresset ser ut att slappna mer och mer och många gånger måste mötena inställas på grund av att medlemmarna lysa med sina frånvaro; många av dem besöka ej mötena på hela året. Vad skall

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

då några få kunna uträtta som trots allt försöka hålla mödet uppe. Vi måste nedlägga mera energi i arbetet och vi få hoppas att det kommande året måtte i detta fall bli bättre än det föregående.

Med kamrathälsning till klubbarna landet runt.
Augusta Larsson,
sekr.

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. Allm. Tel. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textsidan 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-Dem. Kvinnoförbund: Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrikt. Adr.: Ordf. Fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, Stockholm Sö. Kassör Fru Sara Andersson, Igelboda, Saltsjö-Duvnäs.

Sthlms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

En härlig sommardryck!

Björnbär Körsbär Hallon

garanteras tillverkade endast av fruktsaft och socker.

Finnes i de flesta speci- & matvaruaffärer.

A.-B. TH. WINBORG & C:o,
Stockholm Sö.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fru Elin Magnusson, Timmermansgatan 40, 3 tr., Stockholm.
Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten).

Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 3:dje onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. S:t Eriksgatan 21.

Ordf. Hildegard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr. ö. g.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva.

Styrelsen.

Eskilstuna soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Göteborgs soc.-dem. kvinnoklubb har möte 1:sta tisdagen i månaden kl. 8 e. m. i Arb.-föreningens H-sal; 3:dje tisdagen i månaden Bondegatan 14 kl. 8 e. m.

Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Helen Olsson, Föreningsgatan, Höganäs.

Ludvika soc.-dem. kvinnoklubb håller sina möten 2:dra måndagen i varje månad kl. 1/9 i Folkets Hus B-sal.

Styrelsen.

Skivarps soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte andra söndagen i varje månad kl. 1.30 e. m. i Folkets Hus, Skivarp. Nya medlemmar vinna inträde.

Styrelsen.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Huvudsta Folkets Hus och 4:de onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Tumba soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta onsdagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus, Tumba.

Styrelsen.

Konsumtionsföreningen Stockholm m. o.